

O pristopu

k dražbenemu postopanju, če so že ustanovljeni dražbeni pogoji in je na dotičnem zemljišču vknjiženo stvarno breme, služnost itd.

Povod temu razmotrivanju daje mi članek gosp. dvor. svetnika barona Czoerniga v »Allg. oesterr. Gerichtszeitung« št. 4 iz leta 1899. in sicer v nastopnih točkah:

1.) Če je terjatev zahtevajočega upnika vknjižena **za** stvarnim bremenom in pristopi upnik, čegar terjatev vknjižena je **pred** tem bremenom.

Tu se popolnoma strinjam z nazorom Czoerniga, da je radi določbe §-a 139. odst. 2. zvrš. reda (dražbeno postopanje je sprejeti v tistem položaju, v kakeršnem je bilo za časa pristopa) in radi določbe §-a 150. odst. 1. (če je več zahtevajočih upnikov, sprejeti je le tista stvarna bremena brez zaračuna na najvišji ponudek, ki so vknjižena pred upnikom z najboljšo prioriteto) spremeniti v dražbenih pogojih samo določbe glede varščine najnižjega ponudka. Vsaka druga prememba dražbenih pogojev je izključena. S tem namreč, da je pristopil tak upnik, zviša se cenilna vrednost zemljišča za toliko, kolikor znaša vrednost stvarnega bremena; vsled tega se zviša tudi najnižji ponudek in zavarščina, če je bila namreč prej določena z 10%; in ker se najnižji ponudek in znesek varščine v dražbenih pogojih mora navesti (§ 146. št. 2, 4 zvrš. r.), zato se prejšnje tozadevne določbe morajo premeniti novemu položaju primerno. In ker je v smislu §-a 146., št. 3. izvrš. r. v dražbenih pogojih bilo navedeno tudi breme, katero je bilo brez zaračuna prevzeti, ta prevzem pa sedaj odpade, tedaj je črtati tudi dotično določbo.

Kedar pa je v dražbenih pogojih na pr. pravokrepno že ustanovljeno, da se najvišji ponudek plača drugače, nego li je v zakonu določeno, ali da je zavarščina določena drugače, kakor z 10% cenilne vrednosti, tedaj te določbe vsled pristopa

ni smeti premeniti, zato ne, ker je postopanje sprejeti v položaju, kakršno je za časa pristopa.

2.) Do katerega trenutka je dopusten tak pristop?

Czoernig je mnenja, da je dopusten dotlej, ko se dražbeni oklic še ni odposlal v časopis ali nabil na sodno desko. Ta svoj nazor utemeljuje s tem, da je v dražbenem oklicu navesti cenilno vrednost zemljišča in najnižji ponudek, in ker je, ako se tega ne stori, dopusten proti domiku prigovor (§. 184., št. 2. l. c.) Kenner izraža v »Jur. Bl.« št. 21. iz l. 1898. nazor, da je pristop dopusten dotlej, ko se na dražbenem naroku pozove k ponudbam. Po mojem mnenju je dopusten do začetka dražbenega naroka. V zakonu nikjer ni določen čas, do katerega smeš k dražbenemu postopanju pristopiti. Radi velikega pomena zahtevajočnosti upnikov za vse dražbeno postopanje treba je vsekakor, da se čas, do katerega je dovoliti pristop, kolikor možno razširi. Zato se mi nazor Czoernigov vidi pretesen. Recimo, da se je dražbeni oklic že izdal in je vsled pristopa treba premembe dražbenih pogojev in seveda tudi oklica. — Sodnik bo dotično poslovanje moral pospešiti, preklicati oklic in izdati novega, če pa tega radi nedostajanja časa ni več moči storiti, moral bo dražbeni narok preložiti v smislu §-a 134., št. 1. civ. pr. reda. Ali tudi Kennerjev nazor ne vidi se mi v zakonu nikjer utemeljen, ker poziv k ponudbam v obče nima nikakega pravnega učinka. Trenotek, ki ima važnih pravnih posledic, pa je začetek dražbe. Ustaviti dražbeno postopanje je moči le do začetka dražbe (§. 200, št. 3. in 4. zvrš. r.); torej se da domnevati, da je tudi preložitvev — ako so zanjo podani zakoniti razlogi — možna le do časa, in le dotlej tudi pristop. V obče z začetkom dražbe stopi dražbeno postopanje v stadij, ko ga ni moči več obustaviti, niti nazaj niti v stran, ampak gre jedino le naprej, do završetka.

3.) Czoernig je nazora, da mora pristopajoči upnik predložiti dražbene pogoje; ako tega ne stori, onda se mora dražba vršiti po že ugotovljenih pogojih vodilne zvršilne stvari, in zato je prevzeti brez zaračuna tudi bremena, ki so vknjižena za terjatvijo pristopajočega upnika, a pred terjatvijo prvotnega zahtevajočega upnika. Če pa jih

predloži, potem je prvotne dražbene pogoje le v onih točkah premeniti, glede katerih je prememba potrebna; to so goraj pod 1.) navedene točke.

Ta nazor se mi nikakor ne vidi pravi, ampak sem mnenja, da pristopivšemu upniku ni treba predlagati nikakih dražbenih pogojev. Po principu §-a 139. zvrš. r. mora upnik sprejeti dražbeno postopanje v tistem položaju, v kakeršnem je za časa pristopa. Dražbeni pogoji so že pravokrepno ustanovljeni, torej ni treba nikakih drugih. »Ex lege« nastopi nov položaj v smislu §-a 150., odst. 1., in da se vstreže temu, moral bo sodnik uradoma prvotne pogoje premeniti novemu položaju primerno, namreč črtati določbo, da se stvarno breme prevzame brez zaračuna, rektifikovati visokost varščine in najnižjega ponudka, eventuelno tudi premeniti dražbeni oklic, če je bil že izdan. Te premembe je naznaniti vdeležencem, in sicer zato, ker jih je sploh obvestiti o določitvi dražbenih pogojev (§. 171., odst. 4. zvrš. r.). Ako pa to ni več mogoče, potem je treba narok preložiti (§. 134., št. 1. civ. pr. r.). Celo pa že ni umestno, zaradi neposlušnosti pristopajočega upnika postaviti posledico, da se bo dražba vršila po prvotnih, nespremenjenih pogojih. Posledica, če zahtevajoči upnik na poziv ne predloži dražbenih pogojev, določena je v §-u 145., odst. 1. in ta je, da se mora dražbeno postopanje ustaviti. Druge posledice zakon ne pozna.

4.) Kenner je v »Jur. Bl.« št. 21. l. 1898. mnenja, da naj se tedaj, kedar se utegne vsled pristopa položaj premeniti, sprejme v dražbeni oklic obe cenilni vrednosti, namreč ono, ki se pokaže, ako se stvarno breme prevzame brez zaračuna, in drugo, ki nastopi, ako se jo sprejme na zaračun, ter da naj se temu prikladno postavita v oklic tudi oba najnižja ponudka. Utemeljuje ta svoj nazor s tem, da tak dražben oklic ni nikjer prepovedan.

Czoernig se izreka zoper ta nazor, češ, da ako bo v dražbenem oklicu več cenilnih vrednosti in več najnižjih ponudkov, potem oklica ne bo vsak razumel; in ker ni nikjer zapovedano, sprejemati obe vrednosti in oba najnižja ponudka v dražbeni oklic, zapadala bi zvršena dražba prigovorom v

smislu §-a 184² zvrš. reda, ako sodnik obeh teh elementov ne sprejme v oklic.

Prvo navedeni razlog je pač ničev. Drugo navedeni je utemeljen. Toda Kenner pač prav radi tega, da se izogne prigovoru po §-u 184² nasvetuje vsprejem obeh cenilnih vrednosti in najnižjih ponudkov v oklic.

Kenner-jev nazor se mi vidi pravi, samo da je pretesen. Kakor je gotovo, da je v dražbenem oklicu navesti cenilno vrednost in najnižji ponudek (§. 170., št. 1. in 2.), sicer je dopusten prigovor v smislu §-a 184², tako je tudi gotovo, da je treba v dražbenih pogojih določiti visokost varščine in najnižjega ponudka ter tudi navesti, katera bremena je prevzeti brez zaračuna na najvišji ponudek (§. 146., št. 2, 3, 4). Če je v pod 1.) navedenem slučaju v prvotnih dražbenih pogojih določeno, da se gotovo stvarno breme prevzame brez zaračuna in je temu skladno določena cenilna vrednost ter varščina, potem pa vsled pristopa poprejšnjega upnika prevzem brez zaračuna odpade in se torej premeni tudi visokost varščine ter najnižjega ponudka, onda ni prav nič pomagano, ako se zgol v dražbeni oklic postavite obe cenilni vrednosti in oba najvišja ponudka, pogoji pa pustijo neizpremenjeni, kajti dražba, ki se na podlagi takega oklica, nasprotujočega dražbenim pogojem, zvrši, zapade prigovoru po §-u 184² zvrš. r.

Kakor ni nikjer prepovedano, postaviti v oklic dve cenilni vrednosti in dva najnižja ponudka, tako je tudi dopustno že v dražbenih pogojih ustanoviti tak položaj, da se bo na njih podlagi mogla dražba izvršiti, bodisi, da pozneje pristopi kak stvarnemu bremenu predidoci upnik, ali pa naopak, če ta upnik izstopi, postopanje pa nadaljujejo le upniki, ki so za tem bremenom. To pa se zgodi tako, da se vselej, kedar je na dotičnem zemljišču vknjiženo tako breme, v dražbene pogoje sprejme določba, da je to breme prevzeti brez zaračuna, ako bodo dražbeno postopanje vodili zgol upniki, katerih terjatve so za bremenom, ter da se temu primerno določite tudi dve varščini in dva najnižja ponudka, namreč ona varščina in ponudek, ki se pokažeta po meri cenilne vrednosti, ako je breme prevzeti brez zaračuna, in ona, ako je breme prevzeti le z zaračunom. In če se temu prikladno for-

muluje tudi oklic, potem nikdar ne nastopi zgoraj pod 2.) in 3.) navedena zapreka prelaganja dražbenega naroka in dovoliti ter izvesti bo moči vsak pristop, če tudi je podan še le v zadnjem trenutku pred začetkom dražbenega naroka.

I. Kavčnik.

O glavnih pojmih politične ekonomije.

Piše dr. Ivan Žmave.

I. Potreba.

Stvar ima vrednost, v kolikor ustreza potrebam; ima ekonomično vrednost, v kolikor ustreza družbenim potrebam. Brez tega dušeslovnega pojma »potrebe« ni možno nikakšno znanstveno utemeljevanje politične ekonomije; brez dušeslovja sploh politične ekonomije ni.

Kaj pa je potreba?

Človek potrebuje vzduha, živeža, obleke, stanovanja; potrebuje pa tudi znanosti, umetnosti, zabave. Žival potrebuje vzduha, živeža, ne čuti pa potrebe po znanosti in umetnosti. One specifično človeške potrebe nazivajo se teženja volje; potrebe pa, ki so človeku in živali skupne, so potrebe v ožjem smislu. Drugače se lahko še izrazimo: predmet potrebam so zunanja, fizična dobra (imetki-Güter), predmet volji pa notranja, duševna dobra.

S to kratko analizo smo zopet prišli do discipline, ki se bavi z dobrim kakor takim: do etike.

V človeku, ki je strogo jednotno bitje, se ne da povsem ločiti potreba od volje; lahko bi dejali: potreba je volja nižjega, volja pa potreba višjega redú. Ker je človek bolj žival ko duh, je naravno, da mu potrebe v ožjem smislu povzročajo največ skrbij in težav. Velika večina ljudij se noč in dan ubija s trudapolnim delom za vsakdanji košček kruha, in le manjšina njih vzadovoljuje tudi vzvišene potrebe, duševno teženje in hotenje. Gmotne skrbi nas skoro vse prevzemajo, ki hodimo po »tej dolini solz«.

Ah, prva skrb in misel prva —
 to kruh je, ko se prebudim;
 ta skrb poslednja — kruh vsakdanji,
 ko večer truden ves zaspim. A.

Potreba po živežu je prirodna in neogibna; tej potrebi se ne more nikdo odreči, ako hoče sploh živeti; ta potreba je najnujnejša, najsilnejša in tira ljudi največ k delovanju. Nagon samoohranjenja mora zlasti tej potrebi vstrezati; vsi drugi nagoni in vsa plemenitejša teženja prihajajo stoprv pozneje na vrsto. »Primum est »ēsse («ēsse» = »ēdere«, jesti), dein philosophari«. Tej potrebi zadostovati je dandanes posebna težava, ko nimamo več naturalnega gospodarstva, kakor je bilo v starem in srednjem veku, ampak se vedno bolj razvija denarno in kreditno gospodarstvo. Kam to denarno gospodarstvo ljudi še privede, tega si menda še noben smrtnik svest ni... Toda o tem spodaj.

Druge potrebe so manj nujne ter silne; vendar kolikor bolj človeštvo napreduje in se civilizuje, toliko več potreb nastaja. Primerjajmo, kake potrebe ima bogati velemeščan, kake pa priprosti kmet; tudi razni narodi imajo razne potrebe; angleški izobraženec živi drugače, nego-li slovenski, v malenkostnih razmerah tičooči izobraženec; celo berolinski meščan se precej loči od dunajskega.

Marsikdo trdi, da je civilizacija zvezana z razmnoženjem in vzrastjo potreb, katere človeštvo le slabé, kajti čim manj podleaga raznim strastem in nagonom, srečnejše je, čim več pa potrebuje, tem slabejše je, tem manj se zna ustavljati mnogim nevarnostim, a je nemirnejše, nezadovoljnejše, nesrečnejše.

Takšni stoiki in Diogeni starih ter novih dob, ki podobno sodijo, mislijo, da je najboljše, kolikor možno malo potreb imeti; nazaj k priprosti naturi! je njih geslo. Tu je nekaj istine; Francozi imajo mnogo potreb in so dekadentni na vseh poljih, to je res. Ali poglejmo si stvar nadrobneje; izkušnja nas pouči.

Angleži imajo gotovo več potreb, nego kitajski Kuli ali Indi, a vendar je Anglež gospod robom Indom, Amerikanec ubogim Kuli, ki imajo še dosti manjše potreb nego skromni, in radi tega po vsej Evropi tako sovraženi italijanski delavci,

skratka — anglo-ameriška rasa, ki ima razvite potrebe, ovlada pol zemlje. Nemci imajo tudi morebiti več potreb, nego Slovani, in vendar oni gospodujejo nad temi v osrednji in južno-iztočni Evropi.

Da dobimo pravi kriterij za kakovost potreb, poseči nam je dalje, in sicer znova do etike. One potrebe so dobre in koristne, kojih vzadovoljenje pojedinca in torej tudi družbo krepi, vsovršuje, spopolnjuje. Kajti kolikor možno popoln razvoj vseh telesnih in duševnih sil je poslednji in najvišji smoter človeškega življenja; v tej popolnosti je prava sreča, ž njo se vdeležujemo (μὲδδζζζ; pri Platonu) neskončne popolnosti božanstva, ki si jo mislimo kakor Vsemogočnost. Higijena nam kaže, kar se tiče fizičnih potreb, etika, kar duševnih, katere izmed njih so dobre in koristne, katere zle in škodljive. Higijena in etika sta pa najožje zvezani; druga brez druge ne sme biti.

Značilen vzgled! Židov ni niti 10 milijonov po celi zemlji. Kakor povsod znano, se izvestno ne odlikujejo po nikaki askezi ali po stoicizmu; kdor pozna njih strastno nprav, vé, da imajo mnogo potreb. Oni čutijo v sebi celo živo potrebo, vse druge narode si kako podjarmiti; da je v njih zavest mogočna, da so razumnejši, pametnejši in boljši od drugih narodov, dokazuje nam že njih »izvoljenstvo« in »mesijanstvo«; ta auto-sugestija in vera jim še dandanes daje velikansko, moč tudi tistim, ki ne verujejo več (prim. Marxa, Lassalle-a itd.). Faktično imajo Židje primeroma največ močij v svojih rokah: oni so pravi narod kapitalistov, oni po javnem mnenju, ki je narekuje svetovno v službi finančnih mogotcev stoječe novinarstvo, določujejo usodo narodov. In tako silo so si prilastili vzlic preganjanjem in zasledovanjem od strani tujcev; seveda, ti so naredili fundamentalno napako, da so Žide povsod izpodrivali, razven iz tedaj zaničevane trgovine in iz »umazanega« bankirstva (katere je že v starem in srednjem veku bilo dosti razvito, osobito v Italiji). Seveda, dandanes se Arijcem, ki so prej najbolj umeli igrati se viteze in kneze, oči odpirajo, ko je že tako pozno... Ali ne glede na to, da so Židi bili po malomarnosti Arijcev prisiljeni k najboljšemu zaslužku, je njihova zdrava morála dvignila jih na tako višino: oni so

imeli strastij, ali umeli so jih brzdati; saj so tudi strasti same na sebi kakor sile dobre, le prava smer se jim mora davati, da ne vèdejo v zlo. Na zvonaj, proti sovražniku kristjanu, je bil Žid sicer brezznačajen, ali v notranji svoji obitelji je vèdel lepo, vzorno življenje po vzvišenih načelih starega zakona. Še danes se odlikuje Žid po treznosti in zmernosti osobito glede na opojne pijače. Nekak hladen razum ohranil si je pa vedno v vseh nevarnostih življenja, kakor pravi razumni trgovec; vsled preganjanja je postal zvit, prebrisan, brezobziren, tip špekulanta, pa tudi marljiv, delaven in, če je bila sila skromen, in ko se je v našem veku razglasila občna svoboda — evo ti Žida, ki nadkriljuje po svoji prigojeni žilavosti in praktični umnosti ter spretnosti primeroma vsa druga plemena (razven Armencev)!

Govorim navlašč obširneje o Židih, ker je židovsko vprašanje dandanes gotovo važen del občnega socijalnega vprašanja. Kdor nekoliko prevdarja, ne sme in ne more biti slep antisemit, temveč mora zasledovati vzroke socijalnih pojavov.

Da ponovimo: one potrebe so dobre, ki služijo okrepljenju človeštva.

Omenjam na tem mestu važen socijalni pojav, ki se tiče dandanes skoro vseh: alkoholizem. Velikanska je to potreba, pod koje čarobno in strupeno močjo vriskajo in — ječe malone vsi narodi. Nikotinizem je nekaj sličnega; zdravniki priznavajo, da duhan ni za življenje niti potreben, niti koristen — ali ker je njega vživanje prijetno, se možki v obče, dandanes že tudi mnoge ženske, privajajo tej strastni potrebi; iz takšne omame (to je naš opium) imajo vlade milijonov dohodkov.

Je li potreba po alkoholu (ali duhanu) dobra? Na to naj odgovori samo vesten zdravnik. Zmeren užitek alkohola morebiti nič ne škodi, narobe, morda celo koristi. Zmerno uživanje pa, katero je kot »aurea mediocritas« sploh pravo in največje uživanje, je stvar etike in vzgoje človeške. Piva, vina, duhana in kar je raznih takšnih dobrot imajo Francozi, Angleži in Nemci, ali jedni uživajo drugače od drugih:¹⁾ sila

¹⁾ Berlinčan na pr. se rad bavi v nočnih veselicah; ali tudi tukaj opazuješ na njem nekak hlad, podobno kakor pri treznem Angležu, dočim se Francoz, Italijan, in tudi Dunajčan rad često pogrezne v brezdno zabave.

naroda je v njega zdravi morali, skrbni vzgoji; Francozi upadajo, Angleži in Nemci rastejo . . .

V eminentnem smislu dobre so takozvane kulturne potrebe po znanosti in umetnosti; »znanost je velesila« je pri-slovica. Zopet mi je navajati Angleže ter Anglo-Amerikance, kateri osobito veliko store za popularizacijo znanosti, uteme-ljujoč ljudske knjižnice; vsako nad 5000 prebivalcev broječe mesto mora na Angleškem na pr. imeti svojo čitalnico in knjižnico; tako doseže ljudska šola svoj pravi namen. S tem prekašajo Angleži celo Nemce, pri kojih je sicer občni kulturni nivô (v Nemčiji) dosti višji od onega v Avstriji; kolikor manj izdajajo za militarizem, toliko več žrtvujejo za prosveto naroda.

Narod dospe do svojega velikega etičnega in kulturnega smotra le tedaj, če so njega pojedinci vsovršeni in popolni na onem mestu, katero zavzemajo v celotnem organizmu. V obče se lahko reče: oni narod je zdrav in krepek ter rešuje svojo prosvetno zadačo, kateri ima kolikor možno mnogo plemenitih in malo škodljivih potreb; zakaj plemenite, vzvišene potrebe povzdigujejo in krepijo, škodljive in nizkotne pa slabijo posameznike ter cele narode. Ako človek nima bla-žilnih potreb, ali jih ne sme vzadovoljevati, potem je njegovo življenje prazno, dolgočasno, nima vsebine, kakor se izražamo, in često se taka praznota življenja izpolnjuje s slabilnimi užitki (alkoholizem, nikotinizem, venerizem itd.). Higijena (prim. moderna društva zmernosti) mora nastopati proti sličnim bolnim potrebam in jih nadomestiti zdravimi.

Politična ekonomija (kakor nauk boljše: poli-tična ekonomika) se v prvi vrsti ozira na človeške potrebe; saj ona nič drugega ni nego nauk o gospodarstvu, to je o delovanju ljudi za sredstva, s katerimi se ustreza vsem opravičenim potrebam pojedincev ter skupin.¹⁾

¹⁾ Prim. A. L. Wagner, Lehrbuch der polit. Oekonomie I.

Mala vprašanja.

I.

§ 39. zvrš. reda pa izbris prisilno osnovane, vknjižene zastavne pravice.

Gospod sodni tajnik Kavčnik je navel v zadnji števec. »Slov. Pravnika« proti mojim razlogom za rešitev tega vprašanja dva ugovora.

Glede pristojnosti se mi zdi važno nastopno. Pred vsem je povdarjati, da se prisilno osnovana, vknjižena zastavna pravica kakor poprej tudi sedaj na vsak način dá izknjižiti na podlagi izbrisne pobotnice. Zakaj? Zato, ker se ne vknjiži v zemljiško knjigo zvršilo samo ampak zgolj njen zunanji zemljiškoknjižni pojav, njena posledica — zvršilna zastavna pravica. Taka pobotnica pa je tudi proti sklepu po §-u 39 zvrš. r. nek »plus«, pogojen po propisih obč. zem. zak. Vprašanje je pač to, ali je izbrisna pobotnica neizogibno potrebna, mari se pa ne da doseči njen učinek glede na zemljiško knjigo tudi s pomočjo §-a 39. zvrš. r.? To tem bolj, ker nastanejo lahko dobavi izbrisne pobotnice dejanske ovire.

Pristojno, za odločitev o predlogu, naj se ob ustavljenji zvršila razveljavijo vsi dosedanji zvršilni čini (v našem slučaju zvršilna zastavna pravica), je v smislu §-a 17² zvrš. r. samo zvršilno sodišče, katero mora, če samo ni ob enem zemljiškoknjižno sodišče, naprositi le-to sodišče, v danem slučaju zborna sodišče (sodni dvor), da zvrši zgolj dovoljeni izbris.

Tehtneji se mi zdi drugi ugovor.

Dokončanega zvršila seveda ni moči ustaviti. Zvršilo se neha na dvojni način, ali se ustavi ob času svojega obstoja, ali se neha, ker je doseglo svoj smoter, ker se je konsumiralo, če je dovoljen ta izraz. Vprašanje je samo, kdaj je smatrati, da je zvršilo konsumirano? Pri zemljiški dražbi gotovo tedaj, kedar je zdražitelj pravokretno prepisan. V tem trenutku pa je tudi izginil, nekako se specificiral predmet dosedanjega zvršila (zavezančevo zemljišče ali zavezančeva, zvršitelju v plačilo preodkazana terjatev — ima novega lastnika).

Ali pa tudi izgine zvršilni predmet, kedar se vknjiži zvršilna zastavna pravica? Ali je s tem res že konsumirano to zvršilo? Vsekakor morajo veljati določila zvršilnega reda vsaj dotlej, dokler zvršilna zastavna pravica ni pravomočna. Kajti do pravomočnosti jo je lahko v zvršilnem postopanju z rekurzom razveljaviti (če so dani pogoji). In zakaj bi je ne bilo moči razveljaviti zvršilnim potom sporazumno med strankama rajše s pomočjo §-a 39. zvrš. r. — nego z rekurzom?

Izključeno se mi zdi, da bi v tem položaju morala veljati samo zemljiškoknjižna določila. Zvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice se javi po zemljiški knjigi in mora zemljiškoknjižni zakon le toliko uvaževati, kolikor je treba da se ž njim vtelesi, vresniči zvršilni namen. S tem pa, da se je vknjižila zvršilna zastavna pravica, ta stvar ni nehala biti zvršilna in ni postala samo zemljiškoknjižna, ker sicer bi je še treba ne bilo. Zadoščala bi sama navadna zastavna pravica, ki bi istotako zavarovala terjatev zahtevajočega upnika.

Pri tem ni pozabiti, da je zvršilna zastavna pravica nedolgo tega imela bistveno zvršilno moč kakor prvi korak k zemljiški dražbi. Sedaj je postala sicer samostojno zvršilo, a kakor taka gotovo ni povsem izgubila historičnega svojega značaja.

Posledica zvršilne tendence je določilo §-a 207. zvrš. r., po katerem je zvršilnim potom uradoma izbrisati po pravomočnem ustavljenji vse zaznambe, nanašajoče se na dražbo. Zvršilna stran zvršilne zastavne pravice se kaže tudi v določilu §-a 208. zvrš. r., po katerem je moči, če se ustavi dražba, vknjižiti zvršilno zastavno pravico v prednosti in namesto zaznambe dražbenega postopanja.

Nedvomno velja za zvršilno nadzastavno pravico isto, kar za zvršilno zastavno pravico. Zvršilu vknjižene terjatve je prvi korak nje rubežen — vknjižba nadzastavne pravice; drugi korak — preodkaz — pride lahko za njo posebej mnogo pozneje. Recimo, da po vknjiženi zvršilni nadzastavni pravici, a pred preodkazom terjatve pride predlog, naj se ustavi zvršilo po §-u 39. zvrš. r. in razveljavijo vsi dosedanji zvršilni čini — besedoma zvršilna nadzastavna pravica. Tukaj gotovo ni po-

misleka, da bi bilo zvršilo — končano, konsumirano, specificirano; zvršilna nadzastavna pravica je predpogoj preodkazu. V tem slučaju mora torej na vsak način obveljati določilo §-a 39. zvrš. r., še tako strogo in ostro, in mora biti torej možno, že sklepom po §-u 39. zvrš. r. izbrisati tudi zvršilno nadzastavno pravico.

Sicer pa zvršilni zakon v §-u 96. celo sili na veljavo §-a 39 glede prisilno osnovane, vknjižene zastavne pravice. — Slučaj: Zahtevajoči upnik je zarubil za svojo terjatev toliko premičnin (vrednostnih papirjev), da je ž njimi bolj nego pupilarno-varno pokrit. V isti prošnji predlagal je tudi zvršilo s prisilno osnovo ter vknjižbo zastavne pravice. Zavezanec, ki ima glede svojega zemljišča ravno v najboljšem teku koristno agrarno operacijo, je s tem realnim zvršilom silno zadet in prosi pomoči v smislu §-a 96. zvrš. r. — Tak slučaj se tem lažje pripeti, ker se pri enotni prošnji dejansko prej lahko opravi vpis v zemljiški knjigi, nego rubežen, sosebno, če je opraviti po prejšnji napovedi. Dokazano je, da za upnikovo varnost ni bilo treba zvršila s prisilno osnovo in vknjižbo zastavne pravice. Po §-u 96. zvrš. r. pa take eksekucije ni samo utesniti, temveč jo je celo razveljaviti, in to bo sodnik tudi storil.

Določba §-a 96. zvrš. r. sicer ne navaja ravno navedenega slučaja, nego slučaj, da je zahtevajoči upnik dobil nadpupilarno varnost na zemljiščih; in lahko bi kdo trdil, da § 96. zvrš. r. ne velja za naš slučaj — v katerem bi se vsa prisilno osnovana in vknjižena zastavna pravica izbrisala. Toda besedilo §-a 96. zvrš. r. v tem pogledu nima izključljivega pomena. Dokaz temu je § 263. zvrš. r., ki glede mobilarnega zvršila določa, da je moči tudi mobilarno zvršilo utesniti, če je zahtevajoči upnik pokrit z zastavljeno drugo premičnino, katero ima v posesti ali jo sme iz družega naslova pridržati. Če pa je smeti utesniti že mobilarno zvršilo, tedaj je v takem položaju utesniti, razveljaviti tudi realno zvršilo, kadar že mobilarno zadošča za plačilo zahtevajočega upnika.

Glede končavanja zvršila naj še omenim, da izraz »dokončanje zvršila« v §-u 74. zvrš. reda nima tega smisla, kakor bi se zvršila razun z ustavljenjem in popolno rešitvijo — konsump-

cijo še na drug način končavala, ampak je beseda »dokončanje« le splošen izraz. Če torej kdo pri predlogu za prisilno osnovo in vknjižbo zastavne pravice ne zabeleži stroškov, a kmalu po vknjižbi izposluje dražbo, onda ne izgubi že pravice do prvih stroškov jeden mesec po vknjižbi izvršilne zastavne pravice, nego šele jeden mesec po ustavljeni ali končani dražbi. Če pa velja ta argument, potem je tudi dovolj dokazano da izvršilo s prisilno osnovano, vknjiženo zastavno pravico ne neha biti izvršilo, kedar je izvršilna zastavna pravica vknjižena, in ne neha biti nepristopno določilom izvršilnega zakona, ne postane gola zemljiškoknjižna stvar. Naravno je, da se kaka stvar končuje po istem načinu, kakor se je začela; naravno, da se izvršilnim potom osnovana zastavna pravica tudi neha izvršilnim potom.

O načinu končavanja izvršila pa natančneje kasneje kedaj!

Dr. Fr. Mohorič.

Šopek vrhovno - sodnih razsodil

k civilnopravdnemu in eksekucijskemu redu.

1.) Razsodba od 9. februarja 1898. l. št. 460.

Člena XXIX. zakona od 27. maja 1896. l., št. 78 drž. zak. ni uporabljati na eksekucije, sloneče na odločbah borznih razsodišč, za katera obstajajo v zakonu od 1. avgusta 1895. l., št. 112 drž. zak. (čl. XIII. in sl.) posebna določila.

2.) Razsodba od 1. februarja 1898. l., št. 1824.

Za dovoljenje eksekucije na podlagi pravnomočnih razsodeb prejšnjih sodišč v malotnih trgovinskih stvareh so pristojna okrajna trgovinska sodišča.

3.) Razsodba od 19. januarja 1898. l., št. 442.

Naredbe, izišle v smislu (starega) občnega sodnega reda glede započenjanja eksekucijskega postopanja (§-a 298. obč. sod. r. in dv. odl. od 7. maja 1839. l., št. 358 j. zb. zak.), izgube svojo moč po čl. XLVII. zakona od 1. avgusta 1895. l., št. 112. drž. zak. in jih je razveljaviti, ako še ni bil dan odgovor.

4.) Razsodba od 15. februarja 1898. l., št. 2168.

Določba §-a 127. civ. pr. r. velja tudi za roke v vložnje prigovorov proti odpovedi najemne pogodbe (§ 571. civ. pr. r.).

5.) Razsodba od 23. februarja 1898. l., št. 2694.

Določbe §-a 379. odst. 2. eks. r. nikakor ni podobno (analogno) uporabljati, kedar je dokazano, da je dolžnik ustavil plačevanje ali, da sploh ne more plačevati.

6.) Razsodba od 9. marca 1898. l., št. 3441.

V najemnem postopanju ni moči umakniti odpovedi po vložnji prigovorov brez odpovedančevega (avizatovega) privoljenja (§-a 237. in 560. in sl. civ. pr. r.).

7.) Razsodba od 15. marca 1898. l., št. 3783.

Določba §-a 89. zakona od 27. novembra 1896. l., št. 217. drž. zak. velja tudi tedaj, kedar stranka oddá na pošto za sodišče namenjeno pismo na samem sedeži sodišča (§ 125. civ. pr. r.).

8.) Razsodba od 16. marca 1898. l., št. 3724.

Določbe §-a 520., odst. 1 civ. pr. r., da morajo biti pismeni recurzi od odvetnika podpisani, ni uporabljati v nespornem postopanju.

9.) Razsodba od 23. marca 1898. l., št. 4099.

Tožbo na priznanje pravice udobivanja dohodkov in zajedno na plačevanje letnega dohodka, čigar po §-u 58. sod. prav. r. proračunjena vrednost ne presega vsote 500 gld., moreš vložiti na okrajnem sodišči samo tedaj, ako alternativno zahtevaš mesto pravice udobivanja plačilo 500 gld. enkrat za zmerom. — V besedilu tožbe izražena pripravnost sprejeti mesto vtoženega predmeta vsoto 500 gld. ne žadostuje, da se ustanovi pristojnost okraj. sodišča. (§-a 56. in 58. sod. prav. in §-a 226. in 410. civ. pr. r.)

10.) Razsodba od 13. aprila 1898. l., št. 5157.

Določeb §-ov 237. in 484. civ. pr. r. ni smeti uporabljati na umaknenja prigovorov proti meničnim plačilnim poveljem.

11.) Razsodba od 15. marca 1898. l., št. 3525.

Varščina, ki jo sodišče v smislu §-a 390. eks. r. določi, more pač popolniti nezadostno potrdilo zaterjevanje zahteve, a nikakor ne more nadomestiti manjkajočega spričanja terjatve.

12.) Razsodba od 5. aprila 1898. l., št. 4682.

Razveljavljenje razsodbe ne prouzroča razveljavljenja začasnih odredb. (§ 394. eks. r.).

13.) Razsodba od 5. aprila 1898. l., št. 4684.

V izvršilnem postopanju ni smisloma uporabljati § a 191. civ. pr. r. Odložitev eksekucije radi kazenskega postopanja zoper zahtevajočega upnika ni dopustna. (§ 78. civ. r.)

14.) Razsodba od 5. aprila 1898. l., št. 4652.

Prošnje vložene po 1. januariji 1898. l. za izvršilo v zavarovanje na podlagi razsodeb, pred 1. januarijem 1898. l. izdanih a ne še pravnomočnih, niso podvržene določilu čl. XIX. uvodnega zakona o sodnem pravilniku, nego čl. XXXIX. uvodnega zakona o izvršilnem redu. (§ 375. eks. r.)

15.) Razsodba od 20. aprila 1898. l., št. 5160.

Razsodila o pritožbah radi odklonitve sprejema in hranjenja splošnih pooblastil ne spadajo v področje vrhovnega sodišča. (§ 31. civ. pr. r.)

16.) Razsodba od 27. aprila 1898. l., št. 5842.

Določilo čl. VIII. št. 4. uvodnega zakona o sodnem pravilniku nikakor ne spreminja predpisa pristojnosti §-a 3., odst. 1. sod. prav. od 1. avgusta 1895. l., št. 111. drž. zak.

17.) Razsodba od 13. aprila 1898. l., št. 4927.

V pravadah za postavitev v prejšnje stanje radi slabega zastopanja je obravnavati po starem sodnem redu. (čl. LI. uvodnega zakona o civ. pr. r.)

18.) Razsodba od 4. maja 1898. l., št. 6414.

Tožbe, s katerimi zahtevaš stvarno pravico na nepremičnine, moraš vlagati obzirom na vrednost spornega predmeta na okrajnem (§ 49., št. 1. sod. prav.), ali pa na zbornem sodišči (§ 50. odst. 1. sod. prav.), v čigar okolišči leži nepremičnina. Če pa združiš tožbo za obveljavo zastavne pravice (§ 91. sod. prav.) tudi ono za plačilo zastavnopravno zavarovane tirjatve, je za njo pristojno po §-u 95. sod. prav. sodišče (okrajno ali zborni), v čigar okolišči leži nepremičnina tudi tedaj, ko bi po določilih, za stvarno pristojnost veljavnih, ne bilo pristojno za razsojenje vtoženega zahtevka ne okrajno ne zborni sodišče, v čigar okolišči leži nepremičnina.

19.) Razsodba od 11. maja 1898. l., št. 6615.

O dopustnosti izvenrednega revizijskega rekurza mora sodišče prve instance odločiti, predno predloži spise.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Prinos k tumačenju §-ov 1304. i 1305. gr. zak

Činjenično stanje. Tužitelj bi puštao svoju kobilu, procijenjenu na for. 114: —, da sputana pase po njegovu pasištu, odkuda bi ona više puta unišla kroz otvoreni uzki ulaz u pogranično tuženikovo zemljište. Rek bi da je to tuženiku dozlo. grdilo, jere dne 30. marta 1898 zagradio je on upitni ulaz, zabiv četiri kolca, zaoštrena na gornjem kraju, tako da su dva šilja bila okrenuta koso prema tužiteljevu a dva prema njegovu zemljištu. Kobila prošav toga dana kroz upitni otvor u tuženikovo zemljište ozledila se jednim od kolaca te uslied zadobivane teške ozlede poginula za po dana. Tužitelj s toga tuži tuženika za platež for. 114.— vrijednost kobile.

C. kr. kot. sud u Pazinu presudom 15. oktobra 1898 posl. br. C. II. 169/98—6 osudio je tuženika da plati tužitelju u ime odštete polovicu vrijednosti kobile naime for. 57, prebiv parbene troškove medju strankami — gledom na §. 1304. gr. zak. pošto je tužitelju bilo poznato da kobila ide tuženiku u kvar, te je bio dužan čuvati ju a ne pustiti ju da pase sputana, dočim tuženi, zabiv kolce na neobičan način, nije se poslužio svojim pravom unutar pravnih granica (§. 1305. reč. zak.), pa pošto su obje stranke krive i pošto se razmjerje ne može odrediti, imadu štetu nositi na jednake djelove.

Proti tej presudi uložile su obje stranke priziv. C. kr. okružni sud u Rovinju kao prizivni sud presudom 8. januara 1899 posl. br. Bc. IV. 94/98—11 nije udovoljio prizivu tuženika i primio je priziv tužitelja te u preinačenju prvomolbene presude osudio je tuženoga na platež utuženog iznosa od for. 114 i to iz sljedećih razloga:

Ustanovljeno je, da ulazi u zemljišta nezatvaraju se kako ga je tuženi u upitnom slučaju zatvorio. Ovaj rabeć sgodnu pažnju morao je predvidjeti, da kobila tužiteljeva prolazeć kroz ulaz gledom na položaj kolaca i na njihove vrhove zavoštrene morala se je ozlediti, tim više, što mu je bilo znano, da drugoč unišla

je bila u njegovo zemljište, dočim kad bi bio hćeo mogao je na običan način i prikladno zatvoriti i obraniti se od štete.

Tuženi se nije služio prikladnim sredstvi za obraniti svoje vlasništvo nit se može ozbiljno tvrditi, da se je služio svojim pravom unutar granica pravnih kako hoće §. 1305. gr. z. Nemože bit govora o krivnji tužitelja, koji mogao je u najgorem slučaju odgovarati za možebitnu štetu polak §-ov 1320. i 1321. gr. z., već o krivnji tuženika, postojeć uzročni vez samo izmedju njegova čina zabijanja kolaca — uzrok — i ranjenja dotično podlegnuća kobile — posledak —; jere ako ne bi bili zabijeni kolci i na neobičan način unatoč nemaru nadgledanja kobile od strane tužitelja, njezino podlegnuće u upitnom slučaju nebi bilo uzsliedilo, pošto su vještaci Ivan B. i Gašpar U. izjavili, da je kobila usljed rane na prsih zadobivene na upitnih kolcih podlegla, zato tuženi u smislu §-ov 1295., 1297. i 1323 gr. z. ima da naknadi tužitelju štetu prouzročenu t. j. vriednost kobile, procienjene po rečenih vještacih na for. 114.

C. kr. vrhovno sudište kao previdni sud svojom presudom od 29. marta 1899. br. 3444 nije udovoljilo tuženikovu previdu, i potvrdilo je napadnutu presudu prizivnoga suda iz slie-dećih razloga:

Tuženikova revizija, koja se naslanja na §. 503. br. 4 g. p. očito je neosnovana. Ona izvadja u preglednom spisu, da je prizivni sud prigodom prosudjivanja parnice u toliko pošao sa pogrešnog pravnog stanovišta, što je tuženik po §-u 845. gr. z. ovlašten bio, svoje zemljište takodjer kolcima zagradiiti od pograničnih zemlja tužitelja te se po tome služio samo svojim pravom, poradi česa nema da odgovara za štetu nastalu od tuda tužitelju.

Za celo nema nikakve sumnje, da je tuženik imao pravo, da bez štete za eventualna prava služnosti, zagradi na shodni način pa bilo i zabijanjem kolaca granicu otvorenu na jednom mjestu izmedju njegove i tužiteljeve zemlje e da time zapriječi, da tudje blago u njegovu zemlju udje.

Nu po činjeničnom stanju utvrđenom u parnici in nepobijenom nije tuženik zabio te kolce na općenito običan način prikladan za zagradijenje svoje zemlje i za spriečavanje, da ulazi tudje blago, već je to učinio na sasvim neobičan način, pošto je zaoštrio kolce na gornjem kraju, a mjesto da ih zabije okomito

zabio ih je koso, tako da su dva šilja bila okrenuta van njegove zemlje, a druga dva spram iste te po tom ako i nije bilo držano kao dokazano, da je on to učinio u određenoj namjeri, da se oštetiti na šiljevima tih kolaca tužiteljeva kobila, koja bi kadšto pasući na tužiteljevoj pograničnoj zemlji zalutala preko tog otvorenog mjesta u zemlju tuženikovu, ipak morao je jamačno predvidjeti, da će se konj vičan tom putu ozlediti, što se je doista i zbilo istoga dana kad su bili zabijeni kolci, jer se ta kobila skočivši iz jedne zemlje u drugu obzirom na kolce postavljene na više opisani način nabila na jedan od istih, te zadobila tešku ozledu tako, da je poginila za pô dana.

Da je kobila na taj način propala in da je tužitelju time nastala šteta od 114 for. utvrđjena od vještaka, valja pripisati, kako je već prizivni sud držao samo očito pogibeljnom načinu kako su bili postavljeni kolci i njihovim vlastitostima te po tome krivnji tuženika, koji se na svoju obranu ni po čemu nemože pozvati na svoje pravo, da zagradi svoju zemlju od susjedove, pošto on za izvršenje toga prava nije odabrao obično sredstvo, što mu je bilo na raspoloženje i prikladno, već sredstvo sasvim neobično očito pogibeljno za tuđe vlasništvo, kojim je jedino, kako je morao predvidjeti, bila prouzročena ozleda tužiteljeve kobile, te po tome nije se poslužio svojim pravom unutar pravnih granica (§. 1305. gr. zak.).

Iz toga proističe obzirom na odrebe §-ov 1295., 1297. i 1323. dužnost tuženika, da naknadi štetu pretrpljenu od tužitelja gubitkom konja u utvrđenom iznosu od 114 for. te je prizivni sud pravom isključio u nazočnom slučaju sukrivnost tužitelja i po tome primjenu §-a 1304. gr. zak., pošto ako je i konja bez nadzora u ostalome vezana pustio da pase na svojoj zemlji, to se iz toga nemože izvesti kakva krivnja s njegove strane, što se je konj ozledio, pošto je ta ozleda bila prouzročena jedino djelom tuženikovim to jest pogibeljnim načinom postavljenim in na kraju zaoštrenima kolcima.

Pravno prosudjivanje stvari, na kojem se osniva presuda prizivnog suda s toga je sasvim ispravna, poradi česa valjalo je odbiti reviziju tuženika vloženu protiv iste.

—*rsk*—.

b) Priposedovanjem ni moči več pridobivati služnosti paše na tujem zemljišči.

Tožitelja Bl. K. zahtevi: a) Tožiteljev pašnik parc. št. 873. v davčni občini polubinski (tvoreči 1. zemljiškoknjižno telo v zemljiškoknjižnem vložku št. 278. d. o. polubinske) je svoboden vsake pravice služnosti in toženec L. A. P. je dolžan to priznati v 14 dneh izogibom eksekucije; b) temu dosledno mora toženec izogibom eksekucije opuščati vsako zvrševanje služnosti paše na zemljišči *ad a)* in povrniti tožitelju v 14 dneh pravnih stroškov — ugodilo je c. kr. okrajno sodišče tolminsko z razsodbo od 14. novembra 1898, posl. št. III. 424 97—13 po teh-le razlogih:

Vse priče, v pravdi zaslišane, so potrdile, da je toženec pasel svoja živinčeta že več nego trideset let pred tožbo na zemljišči, navedenem v odrednem delu navzočne razsodbe, in s tem je tudi neovržno dokazano priposedovanje služnosti paše na istem zemljišči tožencu na korist. Tožitelj trdi sicer, da je nemožno priposedovati pravico služnosti paše, češ, da se temu protivijo določbe ces. pat. od 5. julija 1853. leta, št. 130. drž. zak., a uvažati je, da le-ta cesarski patent nima v mislih privatnih pravic paše, nego da se ozira le na druge služnosti, ki so tedaj (ob obnarodovanju le-tega zakona) obstajale; on obsega služnosti, ki so obvezovale grajščinska zemljišča, ki so bila potem oddana posameznikom potom razbremenjenja. Sporno zemljišče pa ni bilo grajščinsko, ono je bilo občinsko in je pripadlo tožiteljevemu predniku v udel 1865. leta, kedar so bila namreč razdeljena občinska zemljišča med upravičene občinarje. Od tedaj do dandanes je bilo ono zasebna lastnina in na takem zemljišči se lahko pridobiva služnost paše ne samo s pogodbo, nego tudi priposedovanjem.

C. kr. višje deželno sodišče v Trstu premenilo je z odločbo svojo od 15. decembra 1898 Bc 777/99—1 razsodbo prvega sodnika in ugodivši tožiteljevi zahtevi obsodilo je toženca na pravnih stroškov, narastle na prvi in drugi sodni instanci po teh-le razlogih:

Pašnik, ležeči v davčni občini polubinski pod parc. št. 873, vknjižen je na tožitelja od 25. septembra 1896; na tem pašniku ni vknjižena prav nobena pravica služnosti, najmanj pa služnost paše. Tožitelj zatrjuje, da je pašnik pridobil v zaupanju na javne

knjige in to njegovo trjenje ni bilo nikakor ne ovrženo, — radi tega bi njemu nasproti ne mogla koristiti tožencu služnost, ako bi jo bil na tem zemljišči priposedovanjem tudi pridobil. Toženec se hoče proti tožbi ščititi vzlasti prigovorom priposesti. V tem pogledu je vsekakor priznati, da je toženec s svojimi svedoki dokazal, kakor sodni postopnik zahteva, da je na rečenem pašniku paševal svoje konje in svoja goveda že preko trideset let; — ali on te služnosti paše ni prijavil tedaj, kedar se je delala nova zemljiška knjiga za davčno občino polubinsko, kakor to ukazuje § 7., b) zak. od 25. julija 1871., št. 96. drž. zak., niti ni v smislu §-a 1498. obč. drž. zak. poprosil sodišča, naj mu pripozna ono služnost nasproti tožitelju in odnosno njegovemu predniku. Nikakor ne more biti besede o tem, da bi si bil tako služnost priposedovanjem pridobil kak upravičeni polubinski občan pred 1864. letom, ko so se razdeljevali občinski pašniki, med katerimi je bil tudi malo prej omenjeni pašnik. Po odredbah §-ov 1., 6. in 43. ces. pat. od 5. julija 1853, št. 130. drž. zak. sè dne, katerega je bil ta zakon objavljen, ni nikakor več dopustno priposedovanjem si pridobivati pravico paše na tujem svetu; zbok tega prigovor priposesti ni mogel biti poštevan nikakor ne. Radi vsega tega moralo je biti ugojeno tožbeni zahtevi, toženec pa je moral biti po §-ih 24., 26. zak. od 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. obsojen, naj povrne pravdne in prizivne stroške.

Opiraje se na viš. deželnega sodišča obrazloženje, stvarnemu položaju in zakonom primerno in nikakor ne ovrženo z razlogi, navedenimi v revizijski pritožbi, potrdilo je c. kr. vrhovno sodišče z odločbo od 30. marcija 1899. leta, št. 3760 razsodbo viš. sodišča primorskega.

T.

c) Zvršilo za alimentacijsko tirjatev dovoljeno je na dnino do polovice in to tudi „pro futuro“.

Upnica L. A. prosila je prisojila dnine delavca A. N. za iztirjanje alimentacije in stroškov. Okrajno sodišče v Š. je ustreglo prošnji ter upnici prisodilo s sklepi od 17. maja in 16. julija 1898 tirjatev na dnini po 6 gld. na teden, koje je in bi eksekut pri firmi W. zaslužil.

Zoper pravomočni zvršilni sklep vložil je A. N. prošnjo za ustavljenje zvršila po smislu §. 39., št. 2 zvrš. reda, ker 1.) zvršilo

na še nezasluženo, oziroma ne v plačilo zapadlo mezdo ni veljavno (§ 3. zak. od 29. aprila 1873, št. 68. drž. zak.); 2.) ker delavcu ni moči cele mezde zarubiti, nego mu mora ostati minimum, koji bi znašal per analogiam s § 2. zak. od 29. aprila 1873, št. 68 drž. zak. in od 26. maja 1888 št. 75. drž. zak. (letno 800 gld.) za navadne tirjatve na teden 15 gld. 58 kr., zoper privilegovane upnike (davki, alimentacijske tirjatve itd.) pa polovico tega zneska.

Tej prošnji se je ustreglo popolnoma ter je c. kr. okrajno sodišče v Š. dne 1. septembra izdalo sklep, da se izvršilo ustavi in vsa dosedanja eksekucijska dejanja razveljavijo iz naslednjih razlogov:

Po §-u 2. zakona od 29. aprila 1873, št. 68 drž. zak. in od 26. maja 1888, št. 75 drž. zak. se prejemki stalno nameščenih oseb ne morejo zarubiti, ako ne znašajo več nego 800 gld. Po §-u 7. zakona od 1. 1873. nima §. 2. istega zakona veljave, ako gre za alimentacijske tirjatve, to je: celo plačo je smeti zarubiti. To odločbo pa je predruglačil člen IX. odst. 10 uvodnega zakona k eksekucijskemu redu tako: pri izvršilu za alimentacije na plačo mora polovica drugače eksekuciji nepodvrženih plač ostati prosta. Dočim je poprej izvršilo v takem slučaju bilo neomejeno, določa člen IX., da mora polovica letne plače ostati prosta; eksekutu mora torej ostati na leto 400 gld. A. N. dobival je na teden 6 gld., na leto 312 gld., torej pod 400 gld.; izvršilo na te dohodke je nedopustno, ustavljenje torej utemeljeno. A tudi iz drugih ozirov je prošnji za ustavljenje vstreči. Eksekut zasluži za dnevno delo povprečno na teden 6 gld.; ta znesek se mu koncem vsacega tedna izplačuje. Eksekut torej ni stalno nameščen; za to razmerje merodajne so določbe §-a 3. zakona od leta 1873., št. 68, po katerih je smeti mezdo še le takrat zarubiti, kedar je delo storjeno in plačilo zapadlo. Zvršilo na plače, ki v bodočnosti zapadejo, je torej izključeno, a izvršilo na vsako soboto izplačane mezde je nemogoče.

Zoper ta odlok vložila je upnica L. A. rekurz, kojega je c. kr. okrožno sodišče v Celju s sklepom od 13. decembra 1898. l. rešilo tako: Rekuru se ugotovi, sklep prve instance se predruglači tako, da se ustavi izvršilo z rubežnijo tirjatve na dnino zoper firmo W., a le do polovice in se izvršilni čini le glede polovice razveljavijo.

Razlogi.

Po zakonu iz l. 1873. bile so plače in mezde eksekuciji za alimentacije popolnoma podvržene. Po členu IX. odst. 10 ostanejo določbe omenjenega zakona in daljnega zakona od l. 1888. tako, da mora pri izvršilih za alimentacije polovica letnih dohodkov, drugače izvršilu ne podvrženih, ostati prosta. V smislu §-a 1. zak. od 26. maja 1888, št. 75 niso izvršilu podvržene plače stalno nameščenih oseb, koje ne znašajo 800 gld. Pri služabnikih, koji niso stalno nameščeni, podvrženi so izvršilu le prejemki, ako je delo storjeno in je dan plačila potekel; iz tega izhaja, da po členu IX. odst. 10 uvodnega zakona k eksekucijskemu redu pri izvršilih za alimentacije letna plača ostane izvzeta: pri stalno nameščenih do 400 gld., pri nestalno nameščenih pa polovica mezde, tudi še nezaslužene. V le-tem slučaju je torej polovica plače sploh iz izvršila izvzeta in ustavljenje izvršila je opravičeno torej le glede polovice.

Zoper ta sklep vložil je A. N. revizijski rekurz, češ, da zoper nestalno nameščenega delavca ni moči ostreje postopati, nego li zoper stalno nameščenega, da bi bile, ako ostane pri odločbi II. instance, jako čudne konsekvence na primer ta, da bi zoper nestalno nameščenega, dobro plačanega delavca ne bilo moči uvesti eksekucije zaradi navadnih tirjatev, dočim bi še tako slabo plačan dninar moral polovico svoje dnine pustiti za davek ali alimentacijske tirjatve.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 1. februarja 1899 št. 1217 popolnoma potrdilo sklep II. instance, ker se določbe §-a 3. zakona od 29. aprila 1873, št. 68 z ozirom na § 7. cit. na le-ta slučaj ne dajo uporabiti.

Kazensko pravo.

a) Blagoslavljanje stanovališč je bogoslužno opravilo.

(Kas. razsodba od 18. novembra 1898. I. št. 10089.)

Piranci imajo starodavno navado, da store zadnji križev dan vsacega leta svoja stanovališča blagosloviti. Aleksij B. se je bil 1897. l. sprl s stolnim kapiteljem radi pogreba svoje soproge. Zato je postal neutешljiv sovražnik piranskih kanonikov in jim je

nagajal, kedar je le mogel. Ko je prišel kanonik V. lani pred njegovo hišo, se je B. zarežil vanj: »Tù nočem blagoslovljenja, jaz ukažem«, ter je zaloputnil ob enem hišna vrata. Kanonik se je oddaljil, ne da bi bil B-ove hiše blagoslovil.

Spoznavno sodišče je obtoženca krivim proglasilo pregreška po §-u 303. kaz. zak.

Obtoženec je razsodbo izpodbijal po §-u 281. odst. 9 a) kaz. pr. r., češ, da v obtoženem dejanji ni najti razžaljenja, da on niti ni nameraval kanonika žaliti, in da le-ta vsekakor ni opravljal bogoslužnega opravila.

Kasacijsko sodišče je odbilo pritožbo ničnosti iz teh-le razlogov: Obtožencu ni nikdo branil blagoslavljanje svoje hiše odkloniti. A, kò je svojo gospodarsko pravico, katere mu ni nikdo kratil, z besedami: »Tù ukažem jaz« povdarjal ter takoj tudi vrata siloma zaprl, kakor da bi se mu bilo bati usiljivega preziranja njegove volje, obnašal se je pač dovolj očitno na način, ki duhovniško dostojanstvo žali in s tem postavil znak razžaljenja, za katero v konkretnem slučaju niso potrebni vsi oni pogoji, ki je zahteva razžaljenje zasebnika. V kolikor prigovarja obtoženec namen žaliti, zadostuje opozoriti, da je v razsodbi takšen namen izrecno ustanovljen. Sicer pa ga niti ni bilo treba; kajti zadostuje samo mali del istega, namreč zavest pomena in posledic takšnega navlaščnega obnašanja.

Da pa šega blagoslavljanja hiš ustanavlja bogoslužno opravilo, o katerem zvršuje dohovnik, odet s cerkvenimi oblačili, versko opravilo, o tem pač ni dvomiti. Ali obstojajo zato posebna kanonična pravila, ni prav nič merodajno, kar kaže že samo beseda »šega«; zakon pa ščiti tudi šege zakonito priznanih cerkvâ in verskih društev; duhovnika pa, odposlanega na lice mesta v izvršitev takšne šege, ščiti že pred dejanskim začetkom bogoslužnega opravila.

Fitik.

b) V „promet dana“ je reč v smislu zakonu od 16. januarija 1896. l. št. 89 drž. zak. l. 1897. ko jo imetnik iz svoje hrambe izroči tako, da zadobe drugi prosto razpolaganje ž njo, naj se to vrši prodajanjem, menjavanjem, darovanjem ali celo posojevanjem brez odstopljenja lastninske pravice.

(Kas. razsodba od 22. decembra 1898. l. št. 13096.)

Državni pravdnik je obtožil Filipa in Matevža P. radi pregreška po §-u 18, št. 1 zak. od 16. januarija 1896. l. št. 89 drž. zak. l. 1897., storjenega s tem, da sta napravila 1898. l. nekoliko hektolitrov vinu podobne, za trgovino in promet namenjene pijače vedoma na tak način, da je moglo uživanje iste človeškemu zdravju škodovati. Obtoženca sta bila oproščena od le-te obtožbe po §-u 259, št. 3 kaz. pr. r. Ničnostna pritožba državnega pravdnika, oprta na odst. 9.^a §-a 281. kaz. pr. r., trdi prav, da je razpravno sodišče krivično tolmačilo pojem »promet«. Razpravno sodišče je ustanovilo, da je bila grajana pijača namenjena za uživanje 14glavni družini obtožencev, njunim poslom in mnogoštevilnim delavcem, katere sta najemala vsako leto od meseca maja do trgatve v obdelovanje njunih njiv in vinogradov, a vzlic temu je izključilo, da je bila ona pijača namenjena za promet, češ, da je služila zgol v domačo porabo in potrebo. Toda le-to mnenje je pomotno. Splošno običajni pomen »promet« znači ponujanje v pridobitev (v kup), oddajanje, prejemanje in vračanje kake stvari. V »promet dana« je torej reč, ko jo imetnik iz svoje hrambe izroči tako, da zadobe drugi prosto razpolaganje ž njo, naj se to vrši prodajanjem, menjavanjem, darovanjem ali celo posojevanjem brez odstopljenja lastninske pravice. Poména »promet« vzlasti ni omejiti na kupčijsko ali obrtno delovanje, s katerim se blago razpečava. Kjer ima zakon zgol le-to delovanje v mislih, rabi izraze »prodajati«, ali »ponujati na prodajo«, ali »prodajati in ponujati na prodajo«, ali »trgovina in promet« (gl. §-e 6., 7., 11., ^{1, 2, 3, 4,} 12., ^{1, 2,} 15., ^{2,} 18. ^{1, 2, 3,} l. c.). Besedo »promet« pa rabi dosledno kakor širši pojem. Ob to ni dvoma, da je bil izdelek obtožencev, ki je služil njunim poslom in delavcem tudi v dopolnilo in zboljšanje mezde, namenjen sicer ne za trgovino, pač pa za promet. V razsodbenih razlogih je sicer rečeno, da ni bila vprašavna pijača, slovom mnenja preiskovalnega zavoda, človeškemu zdravju nepogojno,

nego samo zato škodljiva, ker se tvarine uporabljene za napravo iste, udobivajo v trgovini navadno zelo nesnažne. V razlogih je tudi pripomnjeno, da v le-tem slučaju ni bila ustanovljena z analizo pijače takšna pomankljiva (škodljiva) lastnost rečenih tvarin. Toda le-tega dodatka ni najti v zvedenškem mnenji, iz katerega je bil baje posnet. So li bile tvarine, ki sta jih obtoženca uporabila, res tako nesnažne, da je mogla iz njih napravljena pijača človeško zdravje oškodovati, o tem se ni preiskovalni zavod nikakor izrazil. V tem pogledu obstoja torej protislovje med razlogi in zvedenškim mnenjem (ničnostni razlog §-a 281, odst. 5. kaz. pr. r.), katero ničnostna pritožba sponaša razsodbi sicer ne »in terminis« pač pa stvarno. Da se pa le-to protislovje tiče odločivnega prašanja, o tem ni dvoma. Zato je bilo ugoditi pritožbi, razveljaviti izpodbijano razsodbo in zaukazati sodnemu dvoru, da le-to pravdo vnovič razpravlja in razsodi.

Fitik.

c) Prepoved „reformationis in pejus“ ne velja, ako je bila prejšnja razsodba na obtožiteljev predlog razveljavljena.

(Kas. razsodba od 18. februarja 1899. l. št. 15614 iz 1898. l.)

Ilija in Lazo V. sta odnesla meseca septembra 1898. leta kmetu sosedne vasi kozliča in panj čebel. Žandarmerija ju je ovadila okrajnemu sodišču in le-to ju je proglasilo krivima prestopka tatvine in obsodilo vsacega na tri tedne zapora. Obtoženca nista razsodbe zahvalila, nego pritožila sta se na prizivno sodišče, češ, da ni dokazana njiju krivda. Na prizivni razpravi je poškodovanec cenil kozliča na 7 gld. in panj na 6 gld. in je izpovedal, da sta obtoženca odnesla kozliča iz zaklenjenega hleva, ter je navel priče, ki so videle, da sta tatvino v družbi zvršila. Državni pravdnik je na-to predlagal, da je razsodbo okrajnega sodišča razveljaviti na podlagi §-a 475. odst. 2 kaz. pr. r., češ, da je okrajni sodnik nepristojno sodil o dejanji, ki ustvarja hudodelstvo tatvine. Prizivno sodišče je ustreglo temu predlogu in poslalo pravdne spise preiskovalnemu sodniku. Le-ta je zaslišal mej drugimi tudi nekatere priče, ki so obtoženca videle, ko sta kozliča in panj po noči domov nesla, ter pripomnile, da so obtoženca srečale na potu baš ko so šle h poškodovancu po seme. Sodni dvor je pro-

glasil Ilijo in Lazota V. krivima hudodelstva tatvine po §-ih 171., 174. II. b) d) kaz. zak. in obsodil vsacega na šest mesecev težke poostrene ječe.

Tudi z le-to razsodbo nista bila obtoženca zadovoljna; njima ni šlo vzlasti v glavo, kako ju je mogel sodni dvor, za tako malenkost strožje kaznovati nego njiju okrajni sodnik. Pritožila sta se na vrhovno sodišče pozivom na § 281. odst. 3, 4. in 11. kaz. pr. r. A kasacijsko sodišče je pritožbo odbilo.

Po 3. odst. §-a 281. kaz. pr. r. se je pritoževal Ilija V., ker mu niso bili vročili pozovnice na razpravo in mu tako vzkratili tridnevni pripravljalni rok §-a 221. kaz. pr. r. No, kasacijsko sodišče je bilo mnenja, da je bila obtožencu pozovnica pravočasno vročena, dasi ni to iz spisov razvidno, sicer bi ne bil pristopil na razpravo z braniteljem, katerega si je sam še za časa izbral. Pritoževatelj pa tudi ni niti na razpravi niti v pritožbi trdil, da je imel važna razdolžna dokazila na razpolaganje, niti je verjetno navel, da ni mogel takšnih dokazil uporabiti zgolj zato ne, ker mu ni bila pozovnica vročena. Glede na to, da je bila pritoževatelju vročena obtožnica dolgo časa pred razpravo in da je iz nje zvedel, katerega kaznjivega dejanja so ga dolžili, je pač jasno, da nima sicer obstoječa ničnost, katero je prištevati relativnim ničnostim, zanj v smislu končnih določil §-a 281. kaz. pr. r. prav nobene vrednosti, in da se zato ni moči na-njo naslanjati. A tudi ničnostni razlog 4. odst. §-a 281. kaz. pr. r., na katerega se pozivljata oba obtoženca, ni utemeljen. Razpravno sodišče je njiju predlog za zaslišanje prič, da se meseca septembra ne rabi semena, odbilo, — in prav je storilo. Kajti takšno dokazovanje ni prav nobene važnosti in ne more verjetnosti obdolžnih prič oslabiliti, tem manj, ker le-te niso trdile, da so nameravale seme takoj uporabiti. Sicer pa je ustanovilo prizivno sodišče toliko drugih obdolžujočih okolnostij, da ni mogla njegova vmesna odločba kvarno vplivati na končno razsodbo. Slednjič ni smatrati opravičeno pritožbo niti po §-u 281. odst. 11. kaz. pr. r., katero zaman iščeta obtoženca v prekoračenji oblasti kaznovanja kršenjem prepovedi »reformationis in pejus«, izraženi v §-ih 290., odst. 2, 293. odst. 3, 295., 359. in 477. kaz. pr. r. Kajti te prepovedi ni uporabiti v le-tem slučaju, ker razsodba okrajnega sodišča ni bila razveljavljena vsled priziva obtožencev, nego po §-u 475., odst. 2.

kaz. pr. r. na predlog državnega pravdnika radi stvarne nepristojnosti sodišča. Z le-tem razveljavljenjem pa je razsodba okrajnega sodišča popolnoma izginila in za sodni dvor je bila pravda povsem »res integra«, ter je moral na njo uporabljati občna kazensko-pravna načela. Za takšne slučaje je bilo potrebno, da je odredil zakonodavec posebne določbe, ker na okrajnih sodiščih ni državni pravdnik navadno pravnikom zastopan. Prejšnja razsodba se ni nikakor zadevala strožjemu odmerjenju kazni, ter ne more zato biti govora o prekoračenji oblasti kaznovanja, ker je bila kazen določena v obsežji postavka §-a 178. kaz. zak. Ničnostna pritožba je torej brez najmanjše podlage. G.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 5. in 6. naslednje razprave: J. Wagner: O promjeni našeg građanskog parbenog postupnika. (Nadaljevanje). — M. Rojc: Pravnički razgovor o koječem, pa i o histeriji i sugestiji pred sudom. — Dr. J. Paleček: Misli ob osnovi novega odvjetničkoga reda i karnostnega statuta. — V. B.: Odobrenje kupoprodajnoga ugovora za mladodobnike kao prodavaoce. — Dr. M. Košutić: Nemo plus juris . . . Dr. Hinković: Trgovački sudovi u Francezkoj.

Mjesečni statistički izvještaj. Godina I. Priredjuje jih i izdaje kr. zemaljski statistički ured u Zagrebu.

Leta 1875. je bil osnovan hrvatski statistički urad. Kako se je do danes moral razviti, kaže to da je potrebščina za njegovo poslovanje tekom let poskočila od 5000 gld. na 49.239 gld. Svoje podatke in izvide je objavljaval doslej v letopisih, odnosno za gospodarske odnose hrvatske v perijodiških izvestjih. Letos pa je začel izdajati »Mjesečne statističke izvještaje«. Tvarina bo razvrščena po pet odsekih: pregled političkega razdeljenja zemlje — rezultati meteorološkega opazovanja — prememba v prebivalstvu in zdravstvene razmere — razni podatki o gospodarskih razmerah — podatki o razmerah javne varnosti. Poleg tega bo izdajal urad tudi svoj »Viestnik«, v katerem se bo ocenjevala in obdelovala statistična tvarina. Naročnina za »Mjesečne statističke izvještaje« znaša celoletno 3 gld.; posamezni zvezki stanejo 40 novcev.

Dr. Emanuel Adler: Das Publicitätsprincip im oesterr. Tabularrechte. Wien 1899 (Manz).

Dr. Alois Körner: Grundriss der oesterr. Staatsschuldenwesens. Wien 1899 (Manz).

Dr. Fr. v. Némethy: Das oesterr. Grundbuchsrecht von 1848 bis 1898. Wien 1899 (M. Perles).

Dr. Emil Ott: Soustauý úvod ve studium nového řízení soudního. II. del, 1898, str. 321. V Pragi, založila češka akademija znanostij. — Dr. Ott, profesor na češkem vseučilišči v Pragi, je že l. 1897. izdal prvi del (»Uvod«) sistematične in dogmatične razlage avstrijskega civilno-pravdnega reda in sodnega pravilnika. Sedaj je izšel drugi del, ki razpravlja postopanje na prvih sodiščih. Tretji del, ki utegne kmalu iziti, bo razpravljal postopanje vsled pravnih lekov, ničnostno in obnovno tožbo ter posebne vrste postopanja. Kritika, bodisi česka, bodisi nemška, hvali metodo in znanstvenost Ottovega dela, ki je poklonjeno češki akademiji znanostij za cesarjev jubilej.

Zakonik Stefana Dušana, cara srpskog. 1349 i 1354. Na novo izdao i objasnio St. Novaković. (Koncc.) Pravila, koja se tiču građanskog prava razbacana su medju ustanovama kriminalnim, kojim pripada u toj grupi članka zakonika pretežnije značenje. Ali nemaju tu samo mjesta uredbe, koje se tiču kriminala i suda, ovdje susretamo i takove uredbe, koje se baš odnose na materijalno građansko pravo. Takova su pravila o zalogu, o nadjenoj stvari koja u smislu zakonika ne pripada onomu, koji ju je našao, nego onomu, koji ju je izgubio, o prelaženju stvari. Nadalje k materijalnom građanskom pravu odnašaju se takodjer i one ustanove ovog (trećeg) dijela zakonika, u kojima se grčkim osvojenim gradovima potvrđuje pravo, da upravljaju onim, čim su upravljali do izdanja zakonika; o vojnom plijenu i gradskom doseljenu. Tu se govori o pohrani stvari, koje pridolaze imaju biti pohranjene od gospodara postajalih dvorova, o njihovoj odgovornosti u slučaju izgubljenja.

Osim ustanovama, koje se odnose materijalnom građanskom pravu ima o tom odjelu zakonika i takove, koje se odnose k drugom području prava n. pr. k financijalnom pravu, kamo se može pribrojiti dužnost opća za sve: pomagati cara kad bi imao sina ženiti, ili bi imao krštenje, ili bi htio što da zida (čl. 128.), ili o obvezi stanovnika gradskih, da popravljaju razrušene gradske utvrde i kule, o oslobodjenju sela od dužnosti, da uzdržavaju carske ili inozemske poslanike, o zadržavanju vojska, koje nijesu smjele ostajati u jednom selu, u kojem su se već prije zadržavale čete, koje su prije došle. Za tim se ovdje nalaze i takove uredbe, koje gotovo da spadaju k prvom odjelu uredaba zakonika, kao n. pr. pravila o kupcima, o vlasti vojvoda, što je došlo u taj odio, što se ovdje medju ostalim govori i o sudstvenoj vlasti vojvoda.

Kod 136. članka po prizrenskom rukopisu trga se zakonik cara Štef. Dušana t. j. s ovim se završuje rad zakonodavstva od god. 1349. To je upravo prvi zakonik, kako na jednom mjestu u samom zakoniku piše ili zbornik prve zakonodavne periode. Ima pisaca, koji sumnjaju da je zakonik radjen na dva sabora. Oni to čine toga radi, što svi rukopisi nemaju naznačene one dvije godine, koje čitamo u prizrenskom i u drugim prijepisima. Novaković ne dijeli to mišljenje.

Iza čl. 136. slijede dopunji sastavljeni god. 1354. a sačinjavaju 50 članka. Dopunji se ovi gotovo isključivo odnose na poslednju grupu ustanova zakonika. Oni obuzimaju pravo kriminalno i procesualno. U ostalom

i ovdje susrećemo takove naredbe, koje se mogu odnositi k području materijalnog građanskog prava kao n. pr. ova pravila: o posljedicama nasilnog svojatanja sela ili kmetova ili kakih mu drago drugih stvari protiv volje careve, o pravu raspolaganja baštinom, koju je zabranjeno dati kao miraz ili je darovati crkvi, o uzimanju tuđe stvari, o obvezi trećih osoba, da naknade štetu učinjenu prestupkom. Ovdje se nalaze i financialna pravila kao n. pr. pravilo o ukinuću priselice.

Iz ustanova, što se tiču procesa, znatne su one o I. zv. porotnicima (t. j. prisežnicima), o nadležnosti itd. Ovaj drugi dio zakona odaje sa svim drugi karakter nego prvi. Zakonik, kako je bio izdan 1349. nije mogao zadovoljiti potrebama svih slojeva narodnih, jer pogoduje samo svećenstvu i plemstvu, kako to dobro veli Zigel. Mnoge ustanove prvog dijela pokazuje, da je odnošaj prostog puka bio prije ovog zakona vrlo tegotan. Posljedica bila je, da su se rodili razni neredi, razbojstva, krađe, pijanstva itd., jer su vlastela nastojala, da što više prosti puk pritisnu. Tome je Dušan htio doiskočiti na saboru g. 1354. izdav drugi dio svoga zakona. Tu se govori neposredno o potrebama dnevnog života, i te ustanove su vjerno zrcalo, iz koga možemo opoznati pravni život tadašnjeg vremena, dok iz prvog dijela možemo slabo što god saznati. Uzimlje u zaštitu niže slojeve, da se mogu pritužiti protiv nepravde, nalaže vlasteli i sudovima, da budu pravedni, s druge strane grozi se osobitom strogosti protiv lupeština: gusari se imadu objesiti, a tat se ima oslijepiti. Gospodar sela gdje se obrete tat, trpi štetu kao i cijelo selo. Isto tako sucu za povredu dužnosti ima se odsjeći jezik i obadvije ruke (čl. 165.). Po rakovačkem rukopisu ima se pristavu u tom slučaju urezati jezik i obje uši (čl. 196.). Drugi taj dio najgrozniji je protiv zločina, koji su se bili udomili. Ako je čin sumnjiv, tada se okrivljenik ima očistiti razbijeljenim željezom, koje ima u rukama donijeti od crkvenih vrata do oltara, jer ako je pravedan ne će mu se ništa dogoditi. Ima i drugih ustanova, koje su naperene protiv raznih nepodobština n. pr. protiv pijanice: ako pijanica rani koga, ima mu se izvaditi oko, ako ne rani nikoga nego ga oštetiti, ima mu se dati sto batina. — Glede kazni, kako se iz cijelog zakonika vidi, Dušanov je zakonik osobito strog. Smrtna kazna izvršuje se vješanjem, za tim se kazni gubitkom svekolike imovine. Osobito nečovječna su sakaćenja, ali u tome nije zakonik Dušanov osamljen. Tako se zločincu za kazan odsijecaju obje ruke, ili mu se reže nos, ili se imade oslijepiti itd. U postupku kriminalnom vrijedno je spomenuti, da Dušanov zakonik poznaje sud božji i vreloj vodom.

Osim 2. dijela ili dopunjenja k zakoniku dolazi u djelu Zigela i u Novakovićevom izdanju dopunjenje iz rakovačkog rukopisa. Ovdje se nalaze takovi članci, kojih nema u prizrenskom rukopisu. Ova dopunjenja sadržaju djelomice ustanove i pitanja o kojima govori zakonik, djelomice pak nova. Ona se tiču takodjer svih 3 grupa ustanova zakonika.

Time sam u glavnim crtama prošao ovo drugo Novakovićevo izdanje Dušanova zakonika, vrlo znatnog i s pravnog i u opće kulturnog i jezikoslovnog gledišta. A sada bi bilo željeti: razmaknuti polje pravno-povjesnim

istraživanjem, spraviti znanstvenim načinom posebne pravne ustanove, koje susrećemo u ostalim slavenskim pravnim spomenicima ponajpače hrvatskim. Tako n. pr. o poroti, poručanstvu, staležkim, razlikama o pristavima, o viri (Wergeld) o svodu, o nadležnosti, o sredstvima dokaza, o baštini, o župi, o roboti itd., kako je Palacki otpočeo. Na dalje trebalo bi ispitati strani upliv bilo rimski, bilo bizantijski i što je čisto slavenskog karaktera, Maciejowski veli u svojoj povjesti slavenskog prava. Kad mi duh prava zakonika Dušanova pretresamo, vidimo, da ono nije tako blago kao n. pr. poljsko i rusko, i nije tako dobro u izboru kao češko, ali se može savršenije razlagati i više je u narodnom slavenskom duhu pisano nego ova, a to zato, jer je ovo pravo manje popustilo uplivu stranom, nego ona, premda ima i ovdje tragova stranog upliva. Daljnim ispitivanjem moći će se i ovdje doći naprijed, na temelju ovakih historijsko-filoloških obradba, kojima se udara put, kako će se bolje razumjeti mnoge znatne starine. Završuje svoj referat, iskreno želim, da i pravni spomenici hrvatski, koji zauzimlju za cijelo najodličnije mjesto među spomenicima južnih Slavena dobiju u koliko još nijesu dobili ovaku predhodnu historijsko-filološku obradbu, kao zakonik Dušanov. A mi znamo, da sila dragocjenih što no ih je otkrio Kukuljević, Lopašić, Ljubić, Rački i dr. sačinjavaju do sele surovi materijal bez kritičke obradbe.

Dr. St. Ortner v »Mjesečniku«.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. junija 1899.

— (Osobne vesti.) Predsednik dežel. sodišča v Celovci Fr. Perko je, na svojo prošnjo vpokojen, tem povodom dobil plemstvo. — Imenovani so: predsednik okrožnega sodišča v Splitu J. Laneve dvornim svetnikom najvišjega sodišča; deželnosodni svetniki v Trstu A. Fleischer, A. Jacopig in E. vitez Nadamlenzki višjesodnimi svetniki v Trstu. — Preselil se je odvetnik dr. J. Bisiak iz Radoljice v Cerknico; preseli se odvetnik dr. J. Kolšek iz Laškega trga v Sevnico.

— (Za ustanovitev nadsodišča v Ljubljani) je predlagal in utemeljeval resolucijo posl. dr. Majaron v seji deželnega zbora kranjskega dne 10., odnosno 13. pr. meseca. Resolucija je bila na to v zadnji seji dne 16. pr. m. vsprejeta po poročilu posl. dra. Tavčarja.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela svoj redni občni zbor dne 3. t. m. pod predsedstvom dra. A. Mosché-ta. Iz letnega poročila odborovega je posneti: Odboru je bilo rešiti 244 upravnih predmetov. Za 35 civilno-pravdnih slučajev je bilo imenovati zastopnike revnih, za 34 porotnih in 26 navadnih kazenskih razprav pa ex offo-zagovornike. Na novo je bil vpisan jeden odvetnik. Sedaj je v Ljubljani 19, izven Ljubljane pa 14 odvetnikov, torej vsega 33. Izmed 12 odvetniških kandidatov je jeden izven Ljubljane. Zbornica je za cesarjev jubilej sklenila dne 2. decembra pr. l. udanostno izjavo, za katero je došla Najvišja zahvala. Po naročilu iz-

rednega občnega zbora dne 17. julija pr. l. je deputacija, v kateri so bili predsednik dr. Mosché, odbornik dr. Krisper in pravdnik dr. Majaron, izročila spomenici justičnemu ministru in ministerskemu predsedniku radi ravnopravnosti slovenskega jezika na prizivnih razpravah nadsodišča graškega in pri tej priliki spravila v razgovor tudi vprašanje radi nadsodišča in vseučilišča v Ljubljani. — Na predlog člena dra. Stora se je sklenila nova resolucija za ravnopravnost slovenščine pri nadsodišči graškem, nadalje zahvala odvetniškemu odboru za delovanje v prošlem letu. — Računsko poročilo se je odobrilo. — Pri dopolnilnih volitvah so bili izvoljeni: predsednikom zbornice dr. A. Mosché; v odbor dr. V. Krisper kakor član, dr. J. Furlan kakor namestnik (nov); predsednikom disciplinarnega sveta dr. F. Munda, v disciplinarni svet dr. Fr. Papež in dr. A. Suyer; zborničnim pravdnikom dr. D. Majaron, njegovim namestnikom pa dr. M. Pirč. Skoraj vse volitve so se zvršile jednoglasno. — Pri »posameznih nasvetih« se je naročilo odboru 1. primerno postopati proti onim članom zbornice, koji se branijo slovenskih dopisov v uradovanji zbornice; 2. prirediti načrt za nov pravilnik zbornice; 3. posredovati pri predsedstvu deželnega sodišča ljubljanskega radi jednakomerne obzirnosti pri imenovanji odvetnikov začasne konkurzne oskrbnike; 4. poročati na izrednem občnem zboru o nasvet, da se pri zbornici ustanovi razsodišče za spore med odvetniki in klijenti radi honorara in vsprejme ta podsodnost v odvetniška pooblastila. — Debate so se udeleževali: ad 1. dr. Stora (predlagatelj), Munda, Štempihar, Furlan, Šusteršič, Kušar, Majaron, Treo in Suyer; ad 2. dr. Krisper (predlagatelj), Štempihar, Majaron in Stora; ad 3. dr. Furlan (predlagatelj), Stora in Šusteršič; ad 4. dr. Furlan (predlagatelj) in dr. Šusteršič. Vsi predlogi so bili jednoglasno vsprejeti. — Zborovanje je trajalo nad dve uri.

— (K praksi z dražbenimi pogoji.) Gospod sodni tajnik I. Kavčnik je, eksekucijski sodnik okrajnega sodišča ljubljanskega, razposlal odvetnikom in notarjem nastopno mnenje:

»Dosedanje izkušnje v eksekucijskih stvareh dovedle so me do prepričanja, da jako podraži realizovanje zastavnopravnih terjatev, ako se v dražbenem postopanju največji ponudek sodno depozituje. Tako n. pr. je od svote 1000 gld. v depozitnem uradu plačati na pristojbinah.

a) na 0.5% hrambenini	5 gld. — kr.
b) poštni porto tja in nazaj	— » 66 »
c) kolek za pobotnico	— » 50 »
skupaj	6 gld. 16 kr.

dočim je pri plačilu jednake svote neposredno v roke upnika plačati kolek po lestvici II v znesku 3 gld. 75 kr. in kolek za legalizacijo (ako se podpis upnika sodno legalizuje) — » 36 »

skupaj	4 gld. 11 kr.
tedaj manj	2 gld. 05 kr.

Še očitneja je razlika pri večjih zneskih in utegne znašati svoto, ki bi pogosto zadostovala v pokritje prihodnje propale zastavne terjatve.

Da bi se upnike obvarovalo škode, menim, da bi bilo jako priporočiti v dražbene pogoje sprejeti določbo, po kateri bi se najvišji ponudek plačeval neposredno do plačila dospelim upnikom.

Po jeden izvod tako sestavljenih dražbenih pogojev usojam si priposlati. Po mojem mnenji taki dražbeni pogoji ne nasprotujejo propisom zvršilnega zakona. Tu pač ni mesta, da bi to svoje mnenje utemeljeval, usojam pa si pripomniti, da sem vsak čas pripravljen o morebitnih Vaših dvomih o tej zadevi ustno razgovarjati se.

Ako pritrdite mojemu mnenju, potem Vas uljudno prosim, da izvolite v dražbenih zadevah predlagati po priposlanem Vam načrtu sestavljene dražbene pogoje.

Res bode vselej treba potem odrediti narok za ustanovitev dražbenih pogojev, a mala zamuda, ki vsled tega nastane, menim, da v očigled drugim koristim taci dražbenih pogojev ne pride v poštev.« —

Po nasvetovani premembi, o kateri se je, kakor smo že poročali, razpravljalo tudi na jednom »Pravnikovem« večeru, naj bi se določilo v uradnem obrazci za dražbene pogoje pod točko 5. nastopno glasilo:

»5. Zdražitelj mora po pravokrepnosti domika predlagati pri zvršilnem sodišči, da se odredi narok za razpravo o razdelitvi najvišjega ponudka, ako ga zvršilno sodišče ni že uradno odredilo. V §-u 154. zvrš. reda drugim vdeležencem podeljena tozadevna pravica ostane nedotaknena.

Zdražitelj mora iz najvišjega ponudka upnikom, ki po razdelilnem sklepu pridejo do plačila, katerih terjatev pa ne prevzame v smislu §-ov 171. odst. 2. in 223. zvrš. reda, in o katerih tudi ni zasebnopravnega dogovora o plačilu ali o tem, da ostanejo na zemljišču i nadalje vknjižene, plačati odkazane zneske v dne tednih po pravokrepnosti razdelilnega sklepa na mestu njih bivališča, izključivši sodno vpoložbo.

Ako zdražitelj ne plača izkupila o pravem času in v redu, se opravi po predlogu na stroške in nevarnost zamudnega zdražitelja zopetna dražba. Poslednji je za primanjkljaj na največem ponudku, ki se pokaže pri zopetni dražbi, za stroške zopetne dražbe in za vse po njegovi zamudi provzročene škode odgovoren kakor z varščino, tako tudi s svojo drugo imovino. Do zneska, za katerega prekorači največi ponudek, dosežen pri zopetni dražbi največi ponudek, ki je bil dosežen pri prvi dražbi, nima zamudni zdražitelj nobene pravice.«

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.